

1. Jak zjistit úroveň znalosti češtiny – diagnostika

Autorkami souboru pomůcek ke zjištění jazykové úrovně jsou Barbora Nosálová a Hana Mlynářová

Obsah

Popis úrovní znalosti češtiny, zapojení do výuky a možnosti zažít ve škole úspěch ..4	
Rozhovor	7
Porozumění textu + psaní + gramatika	10
Práce s textem se složitější slovní zásobou	12
Znalosti v předmětu český jazyk – 1. stupeň	13

Inspirací pro naši diagnostiku byla práce v pracovní skupině při přípravě Vzdělávacího obsahu ČDJ <https://www.inkluzivniskola.cz/cestina-jako-druhy-jazyk/vzdelavaci-obsah-cdj> a konzultace s Mgr. Petrou Honzákovou, naše mnohaleté zkušenosti s výukou dětí s OMJ a naše desetiletá práce a spolupráce s učiteli a dětmi na českých ZŠ. Dále:

- modelová varianta *Certifikované zkoušky z češtiny pro mládež na úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Olomouc 2002. (k dispozici na <http://ujop.cuni.cz/zkouska/informace/certifikovana-zkouska-z-cestiny-pro-mladez#modelove-varianty-zkousek-a-dalsi-materialy-ke-stazeni>.)
- Evropské jazykové portfolio pro žáky do 11 let a Evropské jazykové portfolio pro žáky a žákyně ve věku 11–15 let.
- spolupráce při tvorbě deskriptorů, které jsou součástí Evropského jazykového portfolio (www.ejp.cz), a jejich testování v našich třídách,
- publikace KOSTELECKÁ, Yvona, Tomáš KOSTELECKÝ, Jana KOHNOVÁ, Kateřina POKORNÁ, Kateřina VOJTÍŠKOVÁ a Martin ŠIMON. *Žáci-cizinci v základních školách: Fakta, analýzy, diagnostika*. 1 vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013.

Materiál byl vytvořen v rámci projektu *Češtinou k inkluzi*, který byl spolufinancován Evropskou unií.

Soubor pomůcek ke zjištění znalosti češtiny je tento Návod, vč. popisu úrovní a jednoduchých tipů, co pomáhá na každé úrovni (1), Rozhovor (2) spolu s obrázky třídy (2a) a hřiště (2b), Diagnostický test Milý Petře, porozumění textu, psaní, gramatika (3), Praotec Čech (4), Český jazyk (5).

Tento balíček pomůcek (diagnostický nástroj) jsme začali používat ve společnosti META, o. p. s., pro rozdělení dětí s odlišným mateřským jazykem (dále OMJ) v projektu *Češtinou k inkluzi*. V něm jsme pracovali na několika školách se skupinami dětí s OMJ, které jsme rozdělovali podle úrovně znalosti češtiny, resp. podle toho, jak významnou bariéru mají díky nedostatečné znalosti češtiny při zvládnutí školní výuky. **Pracovali jsme s dětmi ve třech stupních jazykové podpory (souvisí pak s rozsahem i obsahem výuky češtiny jako druhého jazyka), které zhruba odpovídají stupňům podpůrných opatření, které formuluje vyhláška 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se SVP.**

Cílem naší jazykové diagnostiky není přesné určení jazykové úrovně dítěte ve všech jazykových dovednostech (mluvení, čtení, psaní a poslech). Zásadní pro nás bylo zjištění orientační úrovně daných dovedností, které směřuje k ustanovení míry podpory v ČDJ, formování skupin dětí pro výuku a stanovení cílů pro jednotlivé děti. Při jejichž výuce pak probíhá stálé pozorování a průběžná pedagogická diagnostika.

Na základě našich zkušeností s prací s dětmi s OMJ jsme chtěli rozdělit děti na tyto skupiny (a podle toho jsme diagnostiku vytvořili):

- **skupina A** – začátečníci a mírně pokročilí, tzn. děti s úrovní češtiny do A2.
- **skupina B** – děti, které ovládají češtinu na komunikační úrovni, ale potřebují další podporu, zejména v odborném a akademickém v jazyce, rozvoji slovní zásoby a gramatiky z pohledu ČDJ nebo trénovat psaní. Jedná se o děti s jazykem přibližně na úrovni A2-B2.
- **skupina C** – děti, u nichž je patrné, že nedosahují úrovně rodilých mluvčích a potřebují podporu zejména v akademickém jazyce, ovšem v rámci běžné výuky od svého učitele prostřednictvím různých metod a forem výuky i učebních materiálů.

Diagnostika probíhala dvěma způsoby:

1. **Pro děti z 1. a 2. třídy** (čili děti, které ještě zcela neovládají čtení a psaní), **úplné začátečníky a děti bez znalosti latinky** byl určený **řízený diagnostický pohovor na základě diagnostického dotazníku Rozhovor** (otázky k obrázku, ověření

porozumění základních instrukcí, stručný rozhovor o dítěti), podrobněji viz str. 7 a příloha 2.

2. **Děti z 3.-9. třídy** psaly **rozřazovací testy** ve dvou úrovních: všem dáváme **test Milý Petře**, porozumění textu, psaní, gramatika, podrobněji viz str. 10 a příloha 3. Vedeme s nimi i první část **Rozhovoru** (str. 7 a příloha 2). Pro děti, které ho zvládnou velmi dobře, ale podle učitelů mají problémy ve vyučování (čili zhruba na úrovni B1 a výše, viz str. 4), byl určen **test Praotec Čech**, podrobněji str. 12, příloha 4.

O **zařazení** do jednotlivých skupin jsme se rozhodovali na základě **kombinace několika faktorů**. U popisu, jak pracujeme s rozhovorem nebo s testy, najdete několik možných charakteristik podpořeného dítěte. Úroveň dovedností ale nemusí být u jednoho dítěte stejná – jedno dítě s nárokem na střední podporu může perfektně mluvit a rozumět, ale velmi špatně psát, jiné může mít výbornou slovní zásobu, ale neumí se v češtině plynně vyjadřovat atd.

Hlavní ukazatel při rozřazování je, jestli by dítě mohlo mít **problém se zvládnutím výkladu a úkolů formulovaných pro české žáky (a v jakém rozsahu a v kterých dovednostech zejména)** – pokud nejsou úkoly přizpůsobené tomu, že dítě není rodilý mluvčí (což je například veškerá výuka v předmětu český jazyk). Jeho školní úspěšnost může být např. ovlivněna nedostatečnou slovní zásobou a špatnou úrovní psaní (psaní slohu, porozumění dějepisu), přestože v mluvení v běžných komunikačních situacích se jeho projev blíží rodilému mluvčímu.

Cílem zjišťování jazykové úrovně dětí naším rozhovorem a testy je stanovení počtu hodin výuky češtiny jako druhého jazyka, obsahu této výuky a cílů pro jednotlivé děti. U dětí s dobrou úrovní znalosti češtiny pak podle testu pomáháme učiteli přizpůsobit výuku a cíle pro jednotlivé děti.

Podrobnější popis organizace výuky najdete v popisu pilotáže **Organizujeme výuku češtiny jako druhého jazyka**, ke stažení na https://www.meta-ops.cz/sites/default/files/organizujeme_vyuku_cestiny_jako_druheho_jazyka_online.pdf.

Podrobnější popis cílů a obsahu výuky češtiny jako druhého jazyka najdete v příručce **Učíme češtinu jako druhý jazyk**, ke stažení na https://www.meta-ops.cz/sites/default/files/meta_ucime_cestinu_jako_druhy_jazyk_pruvodce_pro_ucitele_online.pdf.

Pokud Vás zajímá, jak stanovovat cíle pro děti s OMJ v různých vyučovacích předmětech, jak si stanovit minimální cíl a obsah, podívejte se na <https://www.inkluzivniskola.cz/materialy-tipy-do-vyuky> nebo přijďte na naše workshopy či semináře (najdete na www.inkluzivniskola.cz) nebo nás kontaktujte s konkrétním dotazem.

Popis úrovní znalosti češtiny, zapojení do výuky a možnosti zažít ve škole úspěch

Abychom mohli stanovovat cíle výuky a její obsah, musíme si jednotlivé úrovně, kterých mají děti dosáhnout, definovat.

Kombinujeme hledisko znalosti jazyka (slovní zásobu, schopnost porozumět, adekvátně reagovat, souvisle mluvit, správně vyslovovat a vyjadřovat se gramaticky správně, srozumitelně psát) a schopnost zapojit se do školy, třídy, výuky – tím se náš popis zásadně liší od popisů SERR, které nechce ani nemůže suplovat.

Tento popis jsme vytvořili (na základě popisů SERR pro dospělé, mládež, Evropského jazykového portfolia a našich zkušeností s výukou a testováním) výhradně pro potřeby této diagnostiky, pro strukturování výuky a snazší domluvu s pedagogickými a poradenskými pracovníky při poskytování podpory žákům s OMJ. Označení A0-C2 používáme proto, že se již v praxi běžně používá (přestože pro češtinu tyto úrovně pro děti popsány nejsou) a odpovídá i našemu označení skupin – A, B, C.

Tyto úrovně používáme i ve Vzdělávacím obsahu ČDJ – k dispozici na <https://www.inkluzivniskola.cz/zdroje-inspirace/vzdelavaci-obsah-cdj> a v průvodci pro učitele *Učíme češtinu jako druhý jazyk* Barbora Nosálová a kol. Praha 2018 (odkaz na str. 3).

A0 = nedomluví se

Dítě nereaguje s jistotou ústně, písemně ani jakýmkoli projevem na jednoduché pokyny, otázky /typu (Máš...? Otevři. Napiš. Přečti. Rozumíš?). Reaguje pouze, pokud je ze situace jednoznačně zřejmé, o co se jedná, a když učitel doprovází promluvu názornými ukázkami (např. Napiš. – Učitel vezme tužku a píše a pak dá tužku žákovi.). Není schopen zapojit se do provozu třídy a školy bez velmi výrazné pomoci.

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: rozvíjet slovní zásobu a komunikaci zaměřenou na školní prostředí a nejbližší okolí.

A1 = domluví se s pomocí

Dítě reaguje věcně správně na jednoduché pokyny, otázky, orientuje se ve známých školních a osobních situacích. Když mluví, může špatně vyslovovat, když píše, může psát s chybami. Jeho projev je jednoduchý (vyjadřuje se jednoslovně nebo ve velmi krátkých větách) a většinou používá nesprávné gramatické tvary. Ve třídě je už schopné učit se názorné věci – např. přiřazovat slova k obrázkům, schématům třeba i ve složitějším kontextu, pokud je úkol jednoduchý a názorný.

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: rozšiřovat slovní zásobu okruhů Vzdělávacího obsahu ČDJ a podporovat v těch dovednostech, které jsou nejslabší.

A2 = domluví se

Dítě se domluví v běžných školních i osobních situacích, reaguje bez problémů slovně, písemně i činem. V jeho projevu se vyskytují gramatické chyby, má nedostatečnou slovní zásobu, nebrání to ale dorozumění s ním.

Dítěti na této úrovni nebrání zapojení do třídy, výuky neznalost češtiny na běžné komunikační úrovni. Bude mít ale problémy se slovní zásobou, s jazykovými strukturami k vyjádření složitějších myšlenek a s čtením s porozuměním (texty v učebnici a literární texty). A úroveň znalosti češtiny mu pravděpodobně bude bránit ve školní úspěšnosti.

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Rozvíjíme slovní zásobu a strategie práce s textem, psaní jako pravopis i jako souvislé psaní – využíváme doplňování do jazykových struktur k různým slohovým útvarům. Pracujeme s učiteli v kmenové třídě na stanovení minima a využití názorných pomůcek. Pokud to jde, propojujeme výuku ČDJ s tématy s dalších předmětů.

B1 = nemá problém s běžným vyjadřováním, ale má problém ve výuce – s vyjadřováním, psaním a čtením složitějších textů

Dítě na této úrovni zvládá školní provoz a výuku, ale často naráží na to, že nemá dostatečnou slovní zásobu, dostatečně rozvinuté vyjadřovací schopnosti, špatně píše (většinou označuje jinak hlásky, nedodrжуje hranice slov v písmu, velká písmena na začátku vět), nemluví gramaticky správně. Tyto problémy většinou identifikují učitelé.

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Rozvíjíme slovní zásobu a strategie práce s textem, psaní jako pravopis i jako souvislé psaní – využíváme doplňování do jazykových struktur k různým slohovým útvarům. Pracujeme s učiteli v kmenové třídě na stanovení minima v dalších předmětech a využití názorných pomůcek. Pokud to jde, propojujeme výuku ČDJ s tématy s dalších předmětů.

B2 = mluví i rozumí velmi dobře, ale to, že neumí česky jako rodilý mluvčí, mu brání ve školní úspěšnosti

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Poskytujeme dítěti především prostor, aby se mohlo déle souvisle vyjadřovat a pěstovat svůj psaný a mluvený projev mimo provoz plné třídy. Získá tak jistotu v projevu. Pracujeme s učiteli v kmenové třídě na stanovení minima v dalších předmětech a využití názorných pomůcek. Pokud to jde, propojujeme výuku ČDJ s tématy s dalších předmětů. Pracujeme např. s knihami nebo přírodopisem či dějepisem, prvoukou na 1. stupni.

C1 = jejich mluvený i psaný projev se blíží rodilému mluvčímu, mohou mít ale větší problém v některé z dovedností, většinou s psaním, které je na nižší úrovni než ostatní dovednosti

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Poskytujeme dítěti především prostor, aby se mohlo déle souvisle vyjadřovat a pěstovat svůj psaný a mluvený projev mimo provoz plné třídy. Získá tak jistotu v projevu. Pracujeme s učiteli v kmenové třídě na stanovení minima v dalších předmětech a využití názorných pomůcek. Pokud to jde, propojujeme výuku ČDJ s tématy s dalších předmětů. Pokud pečujeme o dítě na této úrovni, je to především proto, že jsme se domluvili s jeho učiteli, že mu prospěje trénink jedné dovednosti (psaní nebo gramatika ČDJ), případně vysvětlení nějakých obsahů z vyučování – nejedná se ale o doučování ad hoc, z hodiny na hodinu, ale o dlouhodobější plán. Pracujeme např. s knihami nebo přírodopisem či dějepisem, prvoukou na 1. stupni.

Rozhovor

(příloha 2 Rozhovor, 2a Obrázek třídy, 2b Obrázek hřiště)

Co sledujeme: 1. Porozumění otázkám, instrukcím, 2. Srozumitelnost, 3. Bohatost slovní zásoby, 4. Jak moc je nutná pomoc

Rozřazujeme děti s OMJ, jestli mají být podpořeny intenzivně (denně 3 h výuka ČDJ), středně (2–3 h výuky ČDJ týdně) nebo zohledněním ve výuce pedagogem v kmenové třídě.

Klíčové těžší otázky a slova jsou vyznačeny tučně, podle nich rozpoznáme vyšší úroveň znalosti

- pokud na všechny tyto otázky dokáže dítě s OMJ reagovat, nemá nárok na podporu mimo výuku – pouze pokud má závažný problém v psaní, může mít střední úroveň podpory
- pokud dítě s OMJ zvládne cca 50 % těžších úkolů, je adept na střední stupeň

Příklady, co nám může rozhovor ukázat a jaká jazyková podpora by dětem prospěla:

1. podpora ve výuce v kmenové třídě, pedagog sám zohledňuje, že má ve třídě dítě s OMJ, přizpůsobuje výuku a materiály

Dítě mluví a rozumí téměř jako rodilý mluvčí, lze stěží poznat, že je to dítě s OMJ, ale přece jen to poznáme, buď podle přízvuku, podle volby slov, či špatných tvarů.

Splní vše, má drobné nedostatky v češtině, které se můžou časem ve výuce projevit. Může se taky časem ukázat, že nedostatky jsou vývojové nebo důsledkem jiné SVP.

Nedostatky (nemusí se vyskytnout všechny):

nezná úplně všechna slova

dělá výjimečně chyby v gramatice

plete si písmena

nerozumí všemu hned samostatně, s pomocí ale ano

Příklad dítěte:

- A) Odpovídá na otázky, nehledá dlouho slova, v oddíle 1 odpoví srozumitelně a adekvátně na všechno; v oddíle 2 se na některé těžší věci může doptávat.
- B) Reaguje rychle, používá složitější věty, min. v 75 % otázek, instrukcí nepotřebuje pomoc.

2. podpora střední, 2–3 hodiny výuky češtiny jako druhého jazyka týdně

Dítě mluví a rozumí.

Splní téměř všechny úkoly v testu, dokáže jím celým projít. Některé úkoly splní ale pouze s pomocí testujícího (doplňující instrukce, vysvětlení, názorné ukázání).

Výkon dítěte s OMJ působí dobře, ale nepřipomíná výkon rodilého mluvčího.

Nedostatky (nemusí se vyskytnout všechny):

nepojmenuje úplně všechno na obrázcích – a pokud pojmenuje, není si jisté, působí nejistě nebo musí chvíli přemýšlet

dělá gramatické chyby v koncovkách nebo nepoužívá správně předložky

chvílemi nesrozumitelně vyslovuje

plete si písmenka

instrukcím nerozumí hned, potřebuje pomoc

Příklad dítěte

A) Odpovídá bez problémů na otázky v oddílu 1, téměř jako rodilý mluvčí, má problém s tučnými otázkami, dělá gramatické chyby.

B) Potřebuje pomoci s otázkami, potřebuje přeformulovat zadání, nezná těžší slova, gramatické chyby dělá výjimečně.

3. Podpora intenzivní – ideálně denně výuka češtiny jako druhého jazyka

Dítě může mluvit a rozumět, ale jeho projev se zdaleka neblíží projevu rodilého mluvčího. Nedokáže splnit celý test. Na některé otázky nedokáže odpovědět, některým nerozumí, nedokáže splnit všechny instrukce – některé splní, některé splní s pomocí, některé nesplní.

Nedostatky (nevyskytnou-li se všechny, je dítě s OMJ na hranici PO 2. a 3. st., doporučujeme začít s 3. PO a časem případně přejít na 2. PO):

má významné nedostatky ve slovní zásobě – nepojmenuje zdaleka všechno na obrázku

nedokáže stále mluvit ve větách

dělá chyby v gramatice

rozumí, pouze pokud se mu testující přizpůsobí

nerozumí rychlému tempu řeči

někdy mluví nesrozumitelně

úkoly splní buď s pomocí, nebo vůbec

Příklad dítěte

- A) Otázkám v oddíle 1 rozumí (kromě tučných), umí na ně odpovědět věcně správně, ale pokud nerozumí, není schopno vyjádřit, že potřebuje pomoc nebo že nerozumí. Pokud rozumí všem otázkám a úkolům, má problémy s tučnými slovy a dělá výrazné gramatické chyby, občas vypadá, jako by hádalo. Déle přemýšlí.
- B) Pokud nerozumí otázkám a úkolům, umí říct, že neví. Může znát i těžší (vytučněná) slova, ale mluví výrazně špatně gramaticky a má omezenou slovní zásobu.
- C) Na většinu otázek neodpoví, mlčí.

Ukázky adeptů nečtenářů a nepíšících na int. podporu:

Min. 20 % neodpoví vůbec, na něco odpoví správně – max. 50 %, zbytek s chybami, např.

Co děláš rád, když nejsi ve škole?*Doma, na televizi, úkol, hrát fotbal, vybíka*.....

Kde?*Na druhém patře zprava pokoje*.....

Co vidíš na obrázku?.....*Fotka*.....

Porozumění textu + psaní + gramatika

(příloha 3 Diagnostický test Milý Petře)

Test je určen pro 3.–8. třídu

Cíl testu – rozřazení do těchto skupin:

Pokud dítě test kompletně zvládne jako rodilý mluvčí, nepotřebuje intenzivní ani střední podporu.

Další postup, pokud tento test dítě zvládne: dítě dostane ještě jeden test, který zkoumá úroveň znalosti odborného jazyka, orientaci v těžším textu – dovednosti potřebné ve školním kontextu (využíváme texty dostupné na <http://www.inkluzivniskola.cz/pedagogicka-prace-s-diverzitou/i-stupen> nebo <http://www.inkluzivniskola.cz/pedagogicka-prace-s-diverzitou/clovek-spolecnost>).

Pokud je významný rozdíl mezi věcnou stránkou (velmi dobrá) a psanou formou (nic moc, cca na 50 %), je to adept na 2. stupeň podpory a možná i na 3. (velmi špatná psaná forma, až katastrofa, do 50 %).

Pokud si dítě s OMJ není schopno samo s testem poradit – nerozumí textu (max. na 50 %), neumí napsat souvislý text, špatně píše – jak hlásky, tak pravopisně, nedokáže písemně zodpovědět 50 % otázek, je adeptem na intenzivní podporu.

Hodnocení:

1. Odpovídá odpověď zadání?
2. Je odpověď srozumitelná? Srozumitelně zapsaná?
3. Byla nutná pomoc?

Adept na intenzivní podporu

- dítě není schopno si samo poradit se všemi cvičeními
- velmi špatné psaní – pravopis (nejen např. i/y nebo ě/je, ale i označení hlásek písmeny tak, že slova jsou nesrozumitelná – např. *tyblu* místo *teplo* nebo *čřešen* místo *třešeň*)
- omezená slovní zásoba

Adept na střední podporu

- má chyby ve cv. 1
- špatně píše – označení hlásek písmeny
- na některé otázky neodpoví gramaticky správně

Ukázky z testu různých dětí, jeden řádek patří jednomu dítěti:

cv. 2:

šel s tříbou do zoo oblékl si zelenou bumbu.

cv. 3:

- jabulko
- it do bazen
- ja mam rad cřešen
- šel do školy a byl tam jeho kamaráda Petře a hrali si spolu cele odpoledne
- autem, kolem, koloběžka, skejt

Adept na nižší podporu

- zvládne test jako rodilý mluvčí – max. s několika zanedbatelnými pravopisnými a věcnými chybami, které by v nepozornosti mohl udělat i rodilý mluvčí

Práce s textem se složitější slovní zásobou

(příloha 4 Praotec Čech)

Zjišťujeme schopnost práce s učebnicí a akademickým jazykem.

Tento test slouží k ověření schopnosti pracovat s delším textem, který obsahuje složitější slovní zásobu a není z běžného života. Používáme ho k tomu, abychom zjistili, jak velkou podporu potřebuje dítě ve výuce, když běžnou komunikaci už zvládá.

Příklady, co nám může test ukázat:

A/ Na tomto testu můžeme zjistit, že dítě, které se nám jeví jako slabší a v hodinách nekomunikuje, dokáže s textem pracovat velmi dobře, najde klíčová slova, pochopí myšlenku a dokáže produkovat smysluplné věty na téma z textu. U takového dítěte pak víme, že jeho problém není pravděpodobně v práci s textem, ale s mluvením a vyjadřováním.

Doporučení do výuky: můžeme nechat dítě nejprve písemně si připravit to, co pak má říkat, nebo hodnotíme jen za psaný projev, a ne za ústní zkoušení. V předmětech, kde je neznámá slovní zásoba (pojmy jako vrásnění, zrychlení, žahavci), pracujeme s nákresy a schémata. Podrobnější doporučení najdete na inkluzivniskola.cz v kapitole Materiály a tipy k jednotlivým předmětům.

B/ Můžeme také zjistit, že dítě, které se skvěle domluví a má bohatou slovní zásobu, nedokáže vybrat z relativně jednoduchého, ale delšího textu klíčové informace, nechá okénka prázdná nebo napíše nesmysl či neúplnou informaci.

Doporučení do výuky: Takové dítě se pak snažíme naučit strategie práce s textem. Podrobnější doporučení najdete na inkluzivniskola.cz v kapitole Materiály a tipy k jednotlivým předmětům.

C/ Velmi často se ukáže, že děti, které dobře rozumí, mají problémy s psaním – podoba slov (hranice slov v písmu, diakritika), pravopis (velká písmena) – a gramatikou. Jsou-li to problémy výrazné, můžeme zařadit trénink, např. doučování i během výuky.

Znalosti v předmětu český jazyk – 1. stupeň

(váže se k testu s textem Praotec Čech)

Pokud dítě dobře zvládlo test *Práce s textem se složitější slovní zásobou (příloha 4 Praotec Čech)*, můžeme mu dát test, ve kterém zjišťujeme, jak je na tom se základními znalostmi pojmů z češtiny jako vyučovacího předmětu a s čím máme začít např. doučování v ČJ. Příloha 5 Český jazyk.

Tento materiál používáme i při výuce, kterou opíráme o princip učení obsahu předmětu český jazyk na známé slovní zásobě z *Člověk a jeho svět* – tady jsou úkoly z českého jazyka přímo navázány na slovní zásobu z textu o praotci Čechovi a kněžně Libuši. Podobné materiály najdete na [inkluzivniskola.cz](https://www.inkluzivniskola.cz/clovek-jeho-svet) pod odkazem *Člověk a jeho svět* <https://www.inkluzivniskola.cz/clovek-jeho-svet> nebo *Český jazyk a literatura* <https://www.inkluzivniskola.cz/cesky-jazyk-a-literatura>.

Na 2. stupni je situace vzhledem k roztržitosti výuky složitější, tam je potřeba zvážit přizpůsobení cílů, obsahu i formy výuky schopnostem dítěte v aktuálních probíraných tématech. Žádný komplexní test na zjištění úrovně znalosti v jednotlivých oblastech nepoužíváme.